

стови под заједничким називом „Првена ружа за град Цетиње“.

Богат илустративни материјал који приказује свечану атмосферу на љетњој позорници за вријеме уручивања Ордена народног хероја дат је на 20 страница ове књиге.

Реситал Радована Јаблана, направљен вјешто и зналачки, умјетнички је заокружио све оно што чини славу хероја-града и његове богате историјско-културне ризнице.

Велики је труд уложен у израду ове књиге, па је и техничка опрема у складу са садржајем. Аутор заслужује похвалу и признање за то што је нашу литературу обогатио овом књигом. Штета је што је недозвољиво мали тираж ове књиге — свега 1.000 примјерака. Уредник и приређивач овом књигом доста нуди а још више обећава.

Иван Кустудија

Др ВЛАДИМИР ГРУЈИЋ: „МИЛАН ЈОВАНОВИЋ-БАТУТ И НАША ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА“

(Београд 1975)

Научно друштво за историју здравствене културе Југославије издало је ову значајну монографију (финансирала је Републичка заједница за научни рад — Београд), која освјетљава богат живот и стваралаштво Милана Јовановића — Батута, врло истакнутог медицинског стручњака и запаженог посленика на пољу медицинских студија у нас посљедњих деценија нашег вијека. Проф. др В. Грујић је у овој, по обиму не велико (105 страница) али садржајем веома богатој монографији обрадио све оне релевантне фазе иначе дугог и сложеног дјеловања М. Јовановића — Батута, изврсног организатора медицинских служби и установ, стручног научног радника у области хигијене и социјалне медицине, који је оставио такве резултате који му осигуравају трајно мјесто међу истакнутим личностима српског народа.

Батутово дјело је врло обимно и разноврсно: поред практичног љекарског рада, непрекидно је проучавао економске, културне и здравствене прилике народа. Његово стручно књижевно стваралаштво одликовало се јасном мишљу, концизним стилем. Популарно је тумачио и врло стручне проблеме, настојећи да главна медицинска знања продру дубоко у народне масе. Таквим радом он је по-

стао један од великих здравствених просветитеља, ненадмашан за његово доба, а примјеран и данас.

Будући да се током читавог живота бавио оним гранама медицине које су дубоко задрале у здравље народа, како уже тако и шире друштвене заједнице, Батут је не само оставио изврсна запажања о здравственом стању српског и црногорског народа и њиховој здравственој култури већ је узредно дао и доста података из њихове културне и друштвено-политичке историје.

Монографија се по структури састоји из четири дијела и резимеа на француском језику.

У првом дијелу аутор је обрадио живот и рад М. Јовановића — Батута, почев од породичног поријекла, па преко младости, школовања и студија медицине у Бечу, прве медицинске праксе у Војводини и самосталног љекарског рада у Црној Гори (од 1880 — 1882, гдје је развијао велику активност као главни љекар и начелник санитетске службе Министарства унутрашњих дјела Књажевине Црне Горе, оставивши значајну писану документацију о здравственим приликама и здравственој култури црногорског народа), усавршавања у Њемачкој, Француској и Енглеској, затим доласка у Србију, професорског рада на Великој школи у Београду, на којој и истиче

као здравствени, јавни и културни радник и организатор медицинских установа (нарочито је приказан као упоран борац за оснивање Медицинског факултета у Београду, чији је један од првих професора и први декан), осврта на његов стручни књижевни рад и прегледа дјела која је написано — па до његовог породичног и приватног живота

Део други монографије обрађује Батутову дјелатност у области социјалне медицине.

У трећем дијелу дат је осврт на његово бављење здравственим просвједивањем народа, коме је овај велики лекар и научни посленик у области хигијене ударио научне основе.

Четврто поглавље представља општи поглед на Батутов допринос здравственој култури.

Батутово дјело било је од великог значаја за унапређивање здравственог просвједивања и еволуцију социјалне медицине у Црној Гори (мада краткотрајно по времену трајања) и Србији. Он је у историји наше здравствене културе јединствен примјер научника и врстан јавни и културни посленик. Он је увијек повезивао и усклађивао теорију и праксу, тражећи при томе рјешење за здравствене проблеме у размјештању друштвених и економских проблема као основног фактора за побољшање здравственог стандарда народа. Његова организаторска активност, многобројни књижевностручни, научни и популарно-научни списи и радови потврђују да је Батут био и друштвени реформатор и један од првих великих

здравствених педагога Србије. Међутим, он у том послу није био ослобођен идеализма. То најбоље показује његова мисао по којој човјекова срећа и несрећа зависе од њега самог — да је човјек „и гроб и ускрс“, а да породица чини основу преропода. Овакви закључци су проистицали из његове социјалне осјетљивости; изврсно је знао да учи социјалну дисхармонију, али је за отклањање здравствене бијезде и материјалних невоља предлагао полуактивне и споредне мјере. Подизање просвјете и културе по њему је најважнија мјера за побољшање здравствених прилика народа и његовог здравственог стандарда. При томе он није излазио из општег оквира грађанског друштва коме је припадао и погледа које је оно имало у односу на рјешавање крупних социјалних и материјалних проблема народа. Аутор ове монографије је могао са више критичности размотрити управо ову страну Батутових погледа на рјешавање комплексних социјалних проблема и свих оних других питања од значаја за унапређивање здравствених прилика и здравствене културе једне и више нација.

Читалац, кад склопи посљедњу страницу ове књиге, ипак остаје под утиском закључног става Грујића, који гласи: „Независног духа и широких европских погледа; строг према себи а и према сарадницима; бескомпромисан и борбен до праве мере, Батут се у пуном смислу речи у својој области рада налази на висини врло заслужних људи наше културне историје“.

Миомир Дашић

ИСТОРИЈСКИ ГЛАСНИК

1—2, 1975.

Гласник доноси чланке и прилоге из различите тематике историје српског народа међуратног периода и периода народноослободилачког рата 1941—1945. године. Ови радови, а поготово неки од њих, чине значајан прилог науци

у расвјетљавању питања која обрађују, а исто су тако добродошли наставницима основних и средњих школа.

У чланку Крај Филипа Арабљанина — Слободан Душанић расправља о овом цару римске импе-